

Lauri Mäki

OSUUSKUNTIEN TARKOITUS

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Toukokuu 2024

TIIVISTELMÄ

Lauri Mäki: Osuuskuntien tarkoitus
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Toukokuu 2024

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena oli selvittää, millainen tarkoitus osuuskunnilla on nykyisessä taloudellisessa toimintaympäristössä. Osuustoimintaa on ollut olemassa lähes 200 vuotta, ja sitä on tutkittu kirjallisuudessa monien eri teorioiden avulla. Osuuskuntien erityispiirteiksi kuvataan tavanomaisesti yhteisöllisyys, taloudellinen resilienssi ja sosiaalinen vastuu. Suomessa osuustoiminnalla on vahvat juuret ja se on näkynyt osuuskuntalain viimeisimmässä uudistuksessa, joissa on lisätty tahdonvaltaisuutta ja oman pääoman hankintaa on helpotettu.

Tähän kandidaatintyöhön on koottu osuuskuntalain vertautumista osakeyhtiölakiin pohjautuen alan oppikirjateoksiin, hallituksen esityksiin sekä osuustoimintakeskuksen julkaisuihin. Lakien näkökulmasta on myös tarkasteltu osuuskunnan ja osakeyhtiön eroja, ja miten se voi näkyä jäsenille ja osakkaille. Myös päätöksenteko, jälkimarkkinoiden puute ja voitonjaolliset seikat näkyvät vahvasti osuuskuntatutkimuksessa. Osuuskunnan hallintotapa vaihtelee lähtökohtaisesti jäsenmäärän mukaan, sillä jokaista jäsentä on kuultava, ja hyvän hallintotavan on oltava vahvasti esillä päätöksenteossa.

Osuustoimintaa on tutkittu kaikkialla maailmassa, ja tässä kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa on koottuna sekä empiiristä, että teoreettista tutkimusta, kuin myös paneeliaineistoa, sekä kyselytutkimuksiin pohjautuvia tutkimuksia. Näistä tutkimuksista kahdeksan oli vertaisarvioituja. Useiden eri maanosien välisen tutkimuksen lisäksi tutkielmassa käsitellään eri toimialojen tehokkuutta ja toimintaa. Kandidaatintyössä on otettu myös kantaa kehittyvien maiden osuustoimintaan ja sen rooliin ruoantuotannossa erityisesti kolmansissa maissa.

Osuustoiminta ei ole osoittautunut ongelmattomaksi tavaksi elinkeinon harjoittamiseen, sillä tutkimusten mukaan erilaiset osuuskunnat kohtaavat hyvin samankaltaisia ongelmia. Kandidaatintutkielmassa perehdytään kansallisten sekä kansainvälisten osuuskuntien havaitsemiin ongelmiin, ja kuinka niistä selviydytään tyypillisesti. Monitahoisia ongelmia on koottu tähän teokseen agentti- ja peliteoriaan pohjautuvien tutkimusten näkökulmasta.

Avainsanat: Osuuskunta, osuustoiminta, osakeyhtiö, osuuskuntalaki, jäsen, osuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	1
2.	TEORIAOSUUS	2
3.	OSUUSKUNTIEN PERUSTEET.....	5
3.1.	Jäsenyyden alku.....	5
3.2.	Oikeudet ja velvollisuudet jäsenelle.....	5
3.3.	Vaikutusmahdollisuudet osuuskunnissa	6
3.4.	Jäsenyys päättyy	7
3.5.	Jäsenen asema osuuskunnassa	8
3.6.	Osuuskunnan osuudet.....	9
3.7.	Osuuskunnan osakkeet	10
4.	TUTKIMUSTULOKSIA	12
4.1.	Osuustoimintatutkimus	12
4.2.	Osuustoiminnan haasteita	14
5.	YHTEENVETO	18
6.	LÄHDELUETTELO	20

1. JOHDANTO

Osuuskuntien määrä Suomessa on ollut laskussa jo monia vuosia, vaikka Suomea voidaan pitää yhtenä maailman osuustoiminnallisimmista maista. Yrittäjyyskasvatuksella ja erillisellä lainsäädännöllä voi olla käänteentekevä vaikutus tähän kehitykseen ja osuustoiminnan haasteiden kohtaamiseen. Pyrin kandidaatintyössäni tutkimaan, onko kansainvälistyvässä ja lisääntyvän kilpailun viitekehyksessä tilaa osuustoiminnan perinteisille arvoille.

Osuuskunnat ovat etenkin Suomessa merkittävässä roolissa monilla toimialoilla ja ne eroavat perinteisistä yritysmuodoista jäsenlähtöisyyden ja demokraattisen hallinnon takia. Osuustoiminnalla voidaan edistää jäsenten taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurillisia tarpeita, jonka takia se näyttäytyy mielenkiintoisena tutkimuskohteena taloustieteiden näkökulmasta. Osuuskuntatutkimuksen kriittisen tarkastelun avulla voidaan saada uusia näkökulmia yritystoimintaan, sekä osuuskuntien vaikutuksista jäseniin ja ympäristöön.

Aihe valikoitui ajankohtaisuutensa perusteella, sillä osuuskuntien sanotaan kestävän taloudellisesti haastavia aikoja paremmin kuin muut yritysmuodot. Yhteiskunnallinen konteksti puolsi myös kyseisen aiheen valintaa, sillä kestävä kehitys, vastuullisuus ja yhteisöllisyys ovat teemoina korostuneet viimeisien kymmenien vuosien ajan. Osuuskuntien voidaan sanoa olevan merkittäviä yhteiskunnallisia toimijoita, sillä ne tarjoavat kohtuuhintaisia tuotteita tai palveluitaan, luo työpaikkoja, sekä jakaa osan voitostaan jäsenten ja yhteisöjen kehittämiseen.

Tutkielmassani selvitän, miten osuuskunnat voivat vastata kasvaviin ongelmiin muun muassa lainsäädännön näkökulmasta, ja miten nykyinen lainsäädäntö on kehittynyt viimeisimpien uudistusten mukana. Työssäni on kuvattu osuuskuntien ja osakeyhtiöiden välisiä oleellisia eroja, kuten jäsenen ja osakkeenomistajan velvollisuuksia ja oikeuksia.

2. TEORIAOSUUS

Kansainvälinen Osuustoimintaliitto ICA (International Co-operative Association) määrittää osuustoiminnan seuraavanlaisesti: Osuuskunnalla tarkoitetaan yksilöiden vapaaehtoisesti muodostamaa taloudellista yhdistystä, joka edistää jäsenten yhteisiä taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurillisia tarpeita ja pyrkimyksiä. Osuustoiminnalle tyypillisiä piirteitä ovat yhteisomistus ja päätöksenteon demokraattisuus. (ICA, 2016).

Nykyisenkaltainen osuustoiminta on lähtöisin 1840-luvulta, jolloin Rochdalen Pioneereiksi kutsuttu kankureiden yhteenliittymä sai alkunsa, kun kankurit päättivät perustaa oman liiketilansa, ja myydä itse omia tuotteitaan. Liiketoiminta oli alkuun vaatimatonta, mutta se kasvoi huomattavan nopeasti suosituksi tavaksi hankkia peruselintarvikkeita. (ICA, 2016.)

Rochdalen periaatteet näkyvät voimakkaasti nykyisissä osuuskunnissa. Kansainvälinen osuustoimintaliitto on asettanut osuuskunnille viitekehysten, joiden raameissa toiminnan on tapahduttava, jotta se noudattaa osuustoiminnan arvoja ja periaatteita. Taulukossa 1 on vertailtu Rochdalen periaatteita ja ICA:n viitekehystä.

#	Rochdalen periaatteet	ICA	Selite
1.	Avoin jäsenyys	Vapaaehtoinen ja avoin jäsenyys	Osuuskunnan jäsenyys perustuu vapaaehtoisuuteen ja avoimuuteen.
2.	Demokraattinen hallinto	Jäsenohjattu hallinto	Jäsenet päättävät yhdessä osuuskunnan toimista.
3.	Ylijäämä jaetaan kulutusperusteisesti	Jäsenen taloudellinen osallistuminen	Jäsenet täyttävät velvoitteet ja käyttävät osuuskunnan palveluita
4.	Pääoman korko rajoitettu	Riippumattomuus ja itsenäisyys	Päätökset hyvän hallintotavan mukaisia
5.	Puolueeton ja sitoutumaton	Koulutus, opastus ja tiedottaminen	Jatkuvalla koulutuksella toiminta tehostuu
6.	Käteismaksu	Osuuskuntien välinen yhteistyö	Toimintaverkosto kasvaa ja saavutetaan yhteisöllistä hyötyä
7.	Valistustyö	Kestävä kehitys jatkuvuuden takaamiseksi	Osuustoiminnan tarkoitus ei saa olla kestävän kehityksen vastainen

Taulukko 1 Rochdalen periaatteet sekä Kansainvälisen Osuustoimintaliiton arvojen vertautuminen. (ICA, 2016; Rinne, 1944).

Kuten edellä olevasta taulukosta nähdään, niin osuustoiminnan tarkoitus on pysynyt vuosisatojen aikana pitkälti samana. Osuuskuntien toimintaympäristö on muuttunut paljon tuossa ajassa, mutta päämäärä on pysynyt lähes muuttumattomana.

Nykyisin osuuskuntien rooli on painottunut vahvasti elintarviketeollisuuden alkutuotantoon. Candemirin ja kumppaneiden (2021) tutkimuksen mukaan osuuskunnat perustuvat useiden tilallisten liiketoimintaan, tai kokoavana yhdistyksenä, johon useat jäsenet tuottavat hyödykkeitään. Kehittyvien maiden alkutuotanto on 2000-luvulla vahvasti osuustoiminnallista. Kehitysmaissa toimivat osuuskunnat hyötyvät suuremmasta markkinasta globalisaation myötä, sillä erilaisilla monikansallisilla sertifikaateilla - kuten

Reilun kaupan, Rainforest Alliance ynnä muut – on merkittävä vaikutus laatuvarmistettujen tuotteiden menekkiin vientituotteina (Candemir ym., 2021.)

Etenkin kehitysmaissa monet tuottajat ovat hyötynet osuustoiminnalle tyypillisistä koulutuksista ja tietosisällöistä, joiden avulla esimerkiksi maanviljelijät ovat saaneet aiempaa enemmän myytäviä tuotteita. Toisin kuin kehitysmaissa, osuustoiminta Euroopan Unionissa (EU) saa suurimmat hyödyt skaalaetujen kautta. Arvonlisässä mitattuna EU:ssa toimivien osuuskuntien merkittävimpiä tuotteita ovat sokerin- ja lihanjalostus. (Candemir ym., 2021.)

On kuitenkin huomattava, että Euroopassa eniten osuuskuntia toimii teollisuuden ja palveluiden (36 %), maanviljelyn (30 %), sekä asumisen (22 %) toimialoilla. Toisaalta suurin jäsenmäärä on pankkialalla, jonka jäseniä on yli 60 miljoonaa, jotka muodostavat lähes 45 %:n osuuden kaikista osuuskuntien jäsenistä Euroopassa. (Cooperatives Europe, 2016.) Suomea voidaan pitää Cooperatives European (2016) (jäljempänä CE) mukaan yhtenä maailman osuustoiminnallisimmista maista, sillä noin 85 % väestöstä on vähintään yhden osuuskunnan jäsen, sekä 3,5 % väestöstä työskentelee osuuskunnissa. Huomattavan suurta osuustoiminnallisuutta selittää osin se, että Suomessa sijaitsee liikevaihdoltaan Euroopan suurimpia osuuskuntia, kuten SOK (Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta), Metsä group (Metsäliitto Osuuskunta), sekä OP Osuuskunta, jotka muodostavat yhteensä lähes 16 miljardin liikevaihdon vuosittain (CE, 2016).

Suurimpien suomalaisten osuuskuntien menestystä selittää myös Wierseman ja Bowenin (2007) näkemys, jonka mukaan kansainvälistyvä kilpailu kiristää kilpailua myös kotimarkkinoilla, mikäli ulkomaisilla toimijoilla ei ole varsinaisia esteitä markkinoille saapumiseen. Ulkoapäin koettu kilpailun uhka lisää yritysten kansainvälistä monimuotoistumista ja tuotekehitystä, sekä luo uusia perspektiivejä toimialan sisässä.

3. OSUUSKUNTIEN PERUSTEET

3.1. Jäsenyyden alku

Osuuskuntien peruseriaatteet olemassaolon tarkoitukselle poikkeavat vahvasti tavanomaisista osakeyhtiöistä. Suomessa asiaan on kiinnitetty huomiota, ja osuuskuntien toimintaa on säädelty osuuskuntalaisia. Seuraavissa kappaleissa kuvataan osuuskuntalain roolia verraten sitä osakeyhtiöiden toimintaan.

Rochdalen ja ICA:n periaatteiden pohjalta huomattiin, että jäsenyyden on oltava avoin, joka tarkoittaa, että kuka tahansa mahdolliset ehdot täyttävän henkilön tai yrityksen on päästävä osuuskunnan jäseneksi. Toisaalta osuuskunnan säännöissä voidaan todeta, että jäsenyys on osuuskunnan hallituksen suostumuksen varassa, jolloin jäseneksi hakeudutaan lähettämällä hakemus, joka on tyypillisesti kirjallinen. Jäsenyys eroaa merkittävästi osakeyhtiön omistajuudesta, sillä jäsenyyttä ei voi ostaa, vaikka hyväksymisen ehtona olisi jäsenmaksun maksaminen. Osuuskunnan hallituksen vastuulle jää toimia hyvän hallintotavan ja oman osuuskuntansa sääntöjen mukaisesti, jotta jokainen päätös tehdään oikeaoppisesti. (Mähönen ym., 2021.)

Osuuskunnan hallitus voi tarvittaessa nimittää jäsenten hyväksymismenettelyä varten toimihenkilön tai tahon, joka osuuskunnan sääntöjen puitteissa käsittelee jäsenhakemuksia. Pienempien osuuskuntien kohdalla jäsenhakemukset voidaan käsitellä osuuskunnan, sen edustajiston, tai hallintoneuvoston kokouksissa. (Mähönen ym., 2021.)

Jäsenyyden alkamishetki ei välttämättä ole yksiselitteinen, riippuen osuuskunnan säännöistä ja hakemusvelvoitteista. Mähösen ja Villan (2021) mukaan jäsenyys alkaa, kun tulevan jäsenen hakemus on hyväksytty; Tällöin osuusmaksun maksaminen ei voi olla yhteydessä jäsenyyden alkamiseen, tai jäsenoikeuksien saamiseen. Toisaalta sääntöihin voidaan kirjata, että jäsenyys alkaa sen jälkeen, kun osuusmaksu on maksettu tai päättävä elin on jäsenyyden hyväksynyt (Mähönen ym., 2021).

3.2. Oikeudet ja velvollisuudet jäsenelle

Jäsenyyden hyväksytyään osuuskunnan jäsen saa hänelle liitetyt oikeudet sekä velvollisuudet vastattavakseen. Osuuskuntien tyypillisimpiä oikeuksia ovat äänioikeus,

palveluetaudet, taloudelliset oikeudet, sekä yhteisöoikeudelliset oikeudet päätösten moittimiseen, jotka ovat kirjattu osuuskuntalakiin (Osuuskuntalaki 421/2013).

Yksi osuuskunnan jäsenen tärkeistä oikeuksista on ehdotuksen teko-oikeus. Se takaa yhteisöoikeudellisen periaatteen mukaan jäsenelle oikeuden saada asia osuuskunnan kokouksen käsiteltäväksi tiettyjen ehtojen täytyessä, kuten ehdotuksen tuominen julki ennen kokouksen määräaikaa. Toinen olennainen oikeus jäsenillä on ylimääräinen eroamisoikeus, jolloin enemmistöpäätökseen tyytymätön jäsen voi irtisanoutua osuuskunnasta, jonka jälkeen hän on oikeutettu saamaan liittymisen yhteydessä maksettu osuusmaksu takaisin. Eron astuessa voimaan myös entisen jäsenen velvollisuudet osuuskuntaa kohtaan lakkaavat. (Mähönen ym., 2021). Toisaalta jäsenen ei aina ole viisasta erota äkillisesti, sillä lain mukaan (OKL:421/2013) osuuskunta maksaa osuusmaksun nimellisarvon takaisin eroamista seuraavana tilikautena, mikäli siihen on taloudelliset resurssit olemassa.

Osuuskuntien jäsenien velvollisuudet vaihtelevat suuresti toimijoiden välillä riippuen siitä, mitä osuuskunnan sääntöihin on kirjattu. Tavanomaisesti jäsenten velvoitteisiin kuuluu maksuvelvoitteiden noudattaminen osuuskunnassa. Jäsenillä on lakiin kirjattu velvoitteita erittäin vähän johtuen osuuskuntalain painotetusta tahdonvaltaisuudesta, verrattuna muun muassa osakeyhtiölain suhteellisesti suurempaan lukumäärään pakottavia säännöksiä (Mähönen ym. 2021). Velvoitteiden vähäisyydestä seuraa, että jäsenen etuna on pyrkiä maksimoimaan oma hyötynsä käyttämällä osuuskuntansa palveluita mahdollisimman paljon.

3.3. Vaikutusmahdollisuudet osuuskunnissa

Kuten aiemmissa kappaleissa on sanottu, voidaan osuuskuntia kutsua myös taloudellisiksi yhdistyksiksi. Jäsenkeskeisen taloudellisen yhdistyksen rooli näkyy vahvasti osuuskuntien päätöksenteossa. Oletusarvoisesti päätökset tehdään osuuskunnan kokouksissa, joissa jokaisella jäsenellä on yksi ääni – niin kutsuttu *jäsen ja ääni* -periaate. Tästä mallista voidaan poiketa, mikäli osuuskunnan säännöissä on sallittu osakkeet, joita omistamalla voi olla oikeutettu useaan ääneen. (Mähönen ym., 2021.) Osuuskuntalaissa on kuitenkin rajattu ääniporrastuksen yläraja siten, että yhdellä jäsenellä saa olla korkeintaan kaksikymmentä kertaa enemmän ääniä kuin toisella jäsenellä (OKL:5.13.2).

Edeltävissä kappaleissa mainittu oikeus tehdä ehdotuksia on niin ikään keskeinen keino vaikuttaa osuuskunnan kehitykseen. Tällöin oletuksena on, että osallistuu edustajiston, hallituksen tai osuuskunnan kokouksiin ja on osuuskunnan jäsen. Tavallisesti jäsenmäärä määrittää käytettävät vaikutuskanavat. Esimerkiksi Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK) käyttää moniportaista hallintoa, joka koostuu jäsenten valitsemista edustajista, joista muodostetaan hallintoneuvosta, josta valitaan vielä hallitus (SOK, 2023).

Osuuskunnan säännöissä voidaan vaikuttaa suuresti jäsenistön vaikutusmahdollisuuksiin. Erityisen selvästi osuuskuntien päätöksenteko on jäsentensä käsissä, joten sen voidaan sanoa olevan hyvin demokraattista. Tällä toiminnalla varmistetaan periaatteiden ja arvojen toteutuminen, sekä jäsenten yhdenvertainen asema. Osuuskuntalain kehys pitää tuottamukselliset rikkomukset kurissa mahdollisuuksiensa mukaan.

3.4. Jäsenyys päättyy

Osuuskunnan jäsenyyden päättämisestä aloitteen tekee tyypillisesti joko osuuskunnan hallitus, tai jäsen itse. Edeltävissä kappaleissa mainittu perusoikeus osuuskunnasta eroamiseen on keskeisessä roolissa osuuskunnan jäsenyydestä luopumiseen. Mähösen ym. (2021) mukaan tavallisesti eroamiseen riittää jäsenen kirje osuuskunnan hallitukselle, tai jäsenyyksistä vastaavalle toimihenkilölle, mutta tästäkin voidaan poiketa osuuskunnan säännöissä. Osuuskuntalaissa (3:2.2) on haluttu kuitenkin turvata osuuskuntien asemaa, jonka mukaan he voivat asettaa jäsenilleen määräajan, jota ennen he eivät saa erota osuuskunnasta. Kyseisen määräajan enimmäispituus on kolme vuotta. On kuitenkin huomattava, ettei ylimääräiseen ero-oikeuteen voi vaikuttaa kyseisellä määräajalla.

Aina jäsenyyden purkaminen ei lähde jäsenen aloitteesta. Tällöin kyseessä on jäsenen erottaminen osuuskunnasta, jonka tavanomaisempana perusteena on jäsenmaksun maksamatta jättäminen. Kontkasan (2015) mukaan osuuskuntien säännöissä useimmiten päätetään jäsenen erosta, jos jäsen ei käytä osuuskunnan palveluja, kilpailee osuuskunnan toimintaa vastaan, toimii osuuskunnan etujen vastaisesti tai ajautuu konkurssiin. Mähönen (2021) korostaa, että erottamiselle on aina voitava osoittaa yksiselitteinen perustelu, jotta vältetään epäselviltä tilanteilta. Jäsenelle on saatettava tieto erottamisestaan kuukautta ennen jäsenyyden loppumista, jotta jäsenen oikeus tulla kuulluksi täyttyy.

Vaikka osuuskunnat voivat erottaa jäseniään tarvittaessa, myös Kontkasen (2015) mukaan tärkeitä huomioida, että erottamisperusteen tulee aina perustua lakiin tai osuuskunnan sääntöihin, sekä osuuskuntien yhdenvertaisuusperiaatteen nojalla on varmistettava, että kaikki jäsenet saavat yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet.

Jäsenen ollessa luonnollinen henkilö, päättyy jäsenyys automaattisesti kuolemaan. Jäsenyyksien jälkimarkkinoiden puutteen vuoksi jäsenyys ei siirry kuolinpesälle osakkeiden tavoin, vaan jäsenyys päättyy ilman eroamista (Puranen, 2022). Osuuskuntalakiin (3:5.1) on kirjattu, että vainajan oikeudenomistajilla (=kuolinpesällä) on yhden vuoden ajan oikeus käyttää oikeuksiaan osuuskunnassa, tai kunnes oikeudenomistajasta on tullut osuuskunnan jäsen. Samaisessa laissa mainitaan, että oikeutta on käytettävä edustajan välityksellä.

3.5. Jäsenen asema osuuskunnassa

Aiemmissa kappaleissa havaitut osuuskunnan jäsenen oikeudet ja velvollisuudet periytyvät osuuskuntalaista, joka on muodostettu hallituksen esityksen (HE 176/2001) mukaisesti päivitettäväksi vastaamaan lähemmin osakeyhtiölakia. Esityksellä pyrittiin lisäämään erityisesti uusien osuuskuntien käyttökelpoisuutta, sekä tuoda osuuskuntien yhteisölaainsäädännön perusedellytykset vastaamaan nykyistä kilpailuasetelmaa. Uudella osuuskuntalailla laajennettiin sopimusvapautta, joka mahdollisti oman pääoman ehdollisen rahoituksen. Omalla pääomalla tarkoitetaan rahoitusta, jolla ei ole takaisinmaksuvelvoitetta. Tavanomaisesti oman pääoman kasvattamisella pyritään vakavaraisuuteen, jota voidaan pitää liiketoiminnan jatkuvuuden ehtona.

Edeltävien kappaleiden pohjalta voidaan sanoa, että osuuskunnan jäsenen ja osakeyhtiön osakkaan välinen asema perustuu odotuksiin yhtiön toiminnasta. Osuuskunnan ominaispiirteenä voidaan pitää ylijäämän jakoa osuuskunnalle takaisin. Tämä ylijäämä jaetaan takaisin jäsenille osuuskunnan sääntöjen mukaisesti. Clintonin ja kumppaneiden (2018) mukaan kyseinen piirre tekee osuuskunnista muita yhtiömuotoja yhdenvertaisemmän ja niiden nähdään olevan lähempänä kestävän kehityksen teemoja, kuin esimerkiksi osakeyhtiöt. Tätä näkemystä puoltaa osaltaan Mähönen ja kumppanit (2021), sillä jäsen ja ääni -periaatteen voidaan sanoa olevan yhdenvertaisempi, kuin osakeomistukseen pohjautuva äänestystapa. Toisaalta julkisten osakeyhtiöiden

omistus pohja voi vaihtua äkillisesti, kun taas osuuskuntien jäseneksi päästään hakemusten kautta.

Lain näkökulmasta osuuskuntien jäsenten taloudellinen vastuu on rajattu osuusmaksuun, mutta jäsenet voivat joutua vastuuseen osuuskunnan päätöksistä. Oikeustapauksia ei asiasta toistaiseksi ole, mutta Mähönen (2021) arvioi, että jäsenten vastuu rajoittuu tuottamuksellisuuden tulkintaan. Tästä voidaan päätellä, että tavalliset jäsenet eivät olisi vastuussa osuuskunnan teoista. Lähtökohtaisesti osakeyhtiöissä omistajat ovat sitoutuneita toimintaan vain sijoittamallaan pääomalla. Edeltävistä seikoista johtuen osakkeenomistajan asema on suojatumpi, kuin osuuskuntien jäsenillä.

3.6. Osuuskunnan osuudet

Päivitettyssä osuuskuntalaissa kumottiin edeltävä (1488/2001) laki. Uudessa laissa ei ole enää mahdollista laskea erilaisia lisäosuuksia liikkeelle. Aikaisemmin oli mahdollista hankkia osuuksia, lisäosuuksia ja sijoitusosuuksia, mutta nykyisin kaikki osuudet tuovat kantajilleen yhtäläiset oikeudet (OKL 4:1.1). Mähönen ym. (2021) ja Pellervo (2016) ovat yhtä mieltä siitä, että jokaisen osuuskunnan jäsenen on hankittava vähintään yksi osuus. Säännöissä voidaan poiketa tästä siten, että jäsenen on hankittava useampia osuuksia. Mikäli osuuskunnan säännöt määräävät jäsenen otettavaksi useamman kuin yhden osuuden, on sille oltava selkeät perusteet kirjattuna (Mähönen ym., 2021).

Osuudet ovat käytössä, jotta oman pääoman kerääminen osuuskunnan ulkopuolelta olisi aiempaa helpompaa. Osuuksien merkintä on mahdollista myös muille kuin jäsenille. Tyypillisesti kirjallisuudessa heitä kutsutaan osuudenomistajiksi. Mähösen ja kumppaneiden (2021) mukaan yksi tärkeimmistä eroista jäsenien ja osuudenomistajien välillä on se, että vain jäsenillä on äänioikeus. Toisaalta Pellervon (2016) materiaaleista käy ilmi, että osuudenomistajien heikompi asema näkyy myös puuttuvina oikeuksina osuuskunnan säästöihin. Osuudenomistajilla ei myöskään ole täysimääräisiä hallinnointioikeuksia, jotka puolestaan ovat jäsenillä. Tässäkin on huomattava, että osuuskunnan sääntöihin voidaan kirjata erilaisia sääntöjä lain puitteissa.

Osuuskuntalaissa on määrätty, ettei osuudella ole nimellisarvoa. Osuusmaksun suuruudesta määrätään säännöissä. Yhdestä osuudesta maksettu hinta toimii merkintähintana. Nimellisarvottomuudesta on myös hyötyä, sillä merkintähinta on muuttuva siinä missä muutkin osuuskunnan varat, eli sitä voidaan muuttaa tarpeen

tullessa ilman muutoksia sääntöihin. Osuuden merkintähinta määritetään osuuskunnan kokouksessa, tai kokouksen valtuuttaman hallituksen toimesta. (Pellervo, 2016). Hallituksen esityksestä (185/2012) selviää, että osuuskuntien osuuksien nimellisarvottomuuden tarkoituksena on korottaa osuuspääomaa tuolla nimellisarvolla.

Vaikka laissa on tahdonvaltaisesti sovittu osuuksien nimellisarvottomuudesta, on osuuskunnalla oikeus sääntöjen nojalla antaa osuuksille nimellisarvo. Osuuskunnan osuudelle antama nimellisarvo voi poiketa merkintähinnasta. Kyseinen merkintähinta kirjataan osuuspääomaan, mikäli perustamissopimuksessa, osuusantipäätöksessä, säännöissä tai kirjanpitolaissa ei määrätä toisin. Toisaalta osuuspääomaan kirjataan nimellisarvo, paitsi jos nimellisarvoa ei ole määritelty tai merkintähinta on korkeampi kuin nimellisarvo (Pellervo, 2016).

3.7. Osuuskunnan osakkeet

Osuuskunta voi halutessaan kerätä pääomaa myös osakkeilla. Osuustoiminnassa osakkeet ja osuudet käyttäytyvät hyvin samankaltaisesti keskenään, sillä osakkeet olivat ennen lakimuutosta sijoitusosuuksia (Pellervo, 2016). Lähtökohtaisesti osakkeet eivät anna äänioikeutta, eivätkä ne myöskään oikeuta merkintähinnan palautukseen. Osakkeet ovat myös nimellisarvottomia, sekä tuottavat osakkeenomistajille yhtäläiset oikeudet. Edellä mainituista ominaisuuksista voidaan poiketa osuuskunnan sääntöjen niin salliessa. (Pellervo, 2016; Mähönen ym. 2021).

Osuuskunnan osakkeet ovat vaihdantakelpoisia, toisin kuin osuudet perusmuodossaan. Tyypillisesti osuuskuntien osakkeet myydään pörssin ulkopuolella, jolloin niiden merkintähinta riippuu osuuskunnan säännöistä (Pellervo, 2016). Vaikka osuuskuntien osakkeiden ja osuuksien sääntely on hyvin tahdonvaltaista, on osuuskunnan säännöillä tärkeä rooli suuntaviivojen hahmottelussa. Pellervon (2016) mukaan osuuskuntien osakkeet eivät ole erityisen suosittuja, sillä niitä ei ole saatu houkutteleviksi sijoittajille. Nykyiselläänkin osakkeita tarjoavat lähinnä suuret osuuskunnat maailmanlaajuisesti.

Osuuksilla ja osakkeilla on osuuskunnissa selkeä rooli oman pääoman hankinnassa. Osuuskunnan säännöissä voidaan hyvin laajalti päättää, millaisen roolin osuudet ja osakkeet saavat. Säännöissä voidaan päättää, jaetaanko osuuksia ja osakkeita ollenkaan jäsenistön ulkopuolelle.

Alla olevassa taulukossa 2 on havainnollistettu tiivistettynä osuuskuntien ja osakeyhtiöiden välisiä keskeisimpiä eroavaisuuksia.

<i>Selite</i>	Osuuskunta	Osakeyhtiö
<i>Toiminnan tarkoitus</i>	Jäsenen talouden tukemiseksi harjoitettua taloudellista toimintaa	Voiton tuottaminen osakkeenomistajille
<i>Pääomarakenne</i>	Jäsenmäärä ja osuuspääoma vaihtelevat	Kiinteä osakepääoma
<i>Omistajasuhde</i>	Käyttjäomistaja, voidaan erottaa, jos ei käytä palveluita	Sijoittaja, ei sidottu käyttämään yrityksen palveluita
<i>Äänioikeus</i>	Jäsenellä yksi ääni	Osakkeilla saa lisä-ääniä
<i>Jälkimarkkina</i>	Jäsenyyttä ei voi siirtää	Osakkeen voi siirtää
<i>Omistuksen rajaus</i>	Osuuskunta hyväksyy jäsenet	Kuka tahansa voi ostaa osakkeita
<i>Tuloksen jako</i>	Jaetaan käytön perusteella	Jaetaan omistuksen perusteella
<i>Merkintähinnan palautus</i>	Osuusmaksu palautuu jäsenyyden päättyessä	Osakkeiden merkintähintaa ei palauteta

Taulukko 2. Osuuskuntien ja osakeyhtiöiden eroja yksinkertaistettuna. (Mukailten Pellervon osuustoimintakeskus 2016).

Taulukkoa tulkittaessa on kuitenkin hyvä pitää mielessä, että osuuskuntien säännöissä on mahdollista poiketa monella osa-alueella perussäännöistä.

4. TUTKIMUSTULOKSIA

4.1. Osuustoimintatutkimus

Nykytutkimuksen mukaan osuustoimintaa on tutkittu suhteellisen laajasti, mutta määrällisesti tutkimuksia on vähemmän kuin muista yhtiömuodoista.

Tutkimustulokset vaihtelevat suuresti toimialan ja maantieteellisen sijainnin mukaan. Esimerkiksi puolalaisen tutkimuksen (Ziętek-Kwaśniewska ym., 2022) mukaan maidontuottajien tekninen tehokkuus ei poikennut merkittävästi yhtiömuotojen välillä. Teknisen tehokkuuden mittarina toimi lukuarvo, jonka saatiin jakamalla maidontuotannosta saadut tulot, työn, raaka-aineen ja muiden operatiivisten kulujen summalla. Yhteistä tutkimuksen maidontuottajille oli, että lähes kaikki toimivat liian suurina yksikköinä optimikokoon nähden, ja laatuvaihtelut olivat suuria.

Laadunvalvonta ja siitä seuraava vapaamatkustaminen on osuuskuntien tuottajille ongelma. Intuitiivisesti voitaisiin ajatella, että tuottajilla olisi motiivit pyrkiä lisäämään tuotantoa laadun kustannuksella. Barryn ja kumppaneiden (2021) mukaan kyseiset ongelmat koskevat erityisesti nykyajalle tyypillisiä suuria fuusioituneita toimijoita. Tutkimuksen mukaan haittoja voidaan vähentää maksamalla tuottajille laatuun pohjautuvaa lisää tuotteista. Pienien osuuskuntien kohdalla tehokkuuden kasvu havaitaan solidaarisuusefektin kautta, jolloin kaikki tuottajat pyrkivät parempaan laatuun. Isoissa osuuskunnissa tehokkuus saavutetaan laadukkaiden tuotteiden saamalla maineella jälleenmyynnissä. Isojen osuuskuntien tehokkuus on lähinnä skaalaetujen ansiota, mutta haittoina ovat tyypillisesti heikosti toteutuva demokratia, vapaamatkustaminen ja yhteisöllisuuden puute. (Barry ym., 2021).

Tutkimusten (Barry ym., 2021; Ziętek-Kwaśniewska ym., 2022) mukaan osuuskuntien skaalaedut saavat aikaan merkittäviä etuja. Toisaalta alenevien rajatuottojen seurauksena optimaalisen jäsenmäärän ylitettyä ei osuuskunnan ole taloudellisesti kannattavaa pyrkiä kasvuun uusien tuottajajäsenien kautta.

Toisaalta eräissä tutkimuksissa (Agostino ym., 2023) havaittiin, että osuustoiminnalliset pankit olisivat tehokkaampia, kuin muut yritysmuodot. Yhtenä selittäväenä tekijänä pidettiin osuuskunnan johtajien pienempiä insenttiivejä toimia epäedukkaalla tavalla siten,

joka hyödyttäisi johtajaa itse, mutta olisi vahingollista pankille. On kuitenkin huomattava, että finanssialan korkea institutionaalinen aste pitää yllä tiukkaa valvontaa. Tästä voidaan nähdä, että skaalaetujen saavuttaessa huippunsa voisi osuuskunnat hakea etuja tehostamalla hallintoa.

Osuuskuntatutkimuksessa on tilaa laajoille paneeliaineistoon perustuville tutkimuksille. Useissa tutkimuksissa nousi esiin huoli osuuskuntien liian suuresta koosta, jolloin tehokkuus laskee. Japanissa tilanne on päinvastainen, sillä Japanin osuustoiminnalliset pankit nähtiin paikallisen tutkimuksen (Glass ym., 2012) mukaan liian pieninä. Glassin ja kumppaneiden (2012) tutkimuksessa havaittiin pankeilla olevan kasvavat skaalatuotot, jolloin niiden on kannattavaa pyrkiä kasvuun. Tätä teoriaa tukee Japanissa havaittu kehitys, jossa osuuspankkien määrä on laskenut 1980-luvulta lähtien lähinnä yritysfuusioiden kautta.

Monissa tutkimuksissa (Yuhertiana ym., 2022; Ammirato, 2018; Merrien ym., 2023) havaittiin sosiaalisen pääoman olevan korostuneessa asemassa taloudellisista kriiseistä selviytymiseen. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan yksilöiden välisiä verkostoja, luottamusta ja normeja, joiden avulla saavutetaan yksilön omaa tehokkuutta korkeampi taso. Osuuskunnissa taloudellinen resilienssi rakentuu Ammiraton (2018) mukaan pääosin keskusjohtoiseen strategiaan, yhteistoiminnalliseen yrityskulttuuriin, solidaarisuuteen, sekä laajan taloudellisen verkoston mahdollistamaan tukeen. Myös kanadalaisen (Merrien ym., 2023) ja aasialaisen tutkimuksen (Yuhertiana ym., 2022) mukaan oleelliset ominaisuudet covid-19 kriisistä selviytymiseen olivat lähtöisin sosiaalisen pääoman mahdollistamista laajoista yhteisöllisistä toimintamalleista. Näiden tutkimusten mukaan osuuskuntien kattojärjestöjen antama tuki ja viestintä pitivät luottamuksen kriiseistä selviytymiseen korkealla, mikä edesauttoi toiminnan jatkamista.

Erityisesti kehittyvissä maissa osuuskunnat voidaan nähdä keinona alueen kehittämisessä ja infrastruktuurin luomisessa parempien elinolojen saavuttamiseksi. Vähiten kehittyneiden maiden osuustoiminta perustuu lähinnä ruoantuotannon ja peruspalveluiden toimialoille. Kuitenkin viimeaikaisen tutkimuksen (Ma ym., 2023) mukaan kehitysmaiden maanviljelijöiden tuotto ei ollut merkittävästi parempi osuustoiminnallisilla maatiloilla verrattuna muihin maanviljelijöihin. Man ja kumppaneiden mukaan ongelmaksi muodostui yhteistyön puute, vaikka jäsenet saivat osuuskunnan kautta tarvikkeita ja materiaaleja halvemmalla. Ilman koulutusta torjunta-

aineiden ja lannoitteiden oikeaoppisesta käytöstä ei osuuskunnan tuottajien tuotos ole merkittävästi parempi kuin muilla (Ma ym., 2023).

4.2. Osuustoiminnan haasteita

Agenttiteorian avulla on tarkasteltu osuuskuntien kohtaamia haasteita. Agenttiteoriassa on kyse mallista, jossa esimerkiksi esimies pyrkii saamaan työntekijänsä toimimaan yrityksen parhaaksi. Tyypillisesti teorian ongelmakohtaksi muodostuu epätäydellinen informaatio, käytännössä esimerkiksi valvonnan puute. Seuraavissa kappaleissa kuvataan osuuskuntien kohtaamia haasteita, joita ovat muun muassa: vapaamatkustaja-, horisontti-, portfolio-, valvonta- ja päätöksenteko-ongelma.

Valvontaongelmassa on kyse tilanteesta, jossa jäsenen näkökulmasta osuuskunta tuottaa etuja, mutta jäsen ei itse osallistu etujen tuottamisen kustannuksiin. Toisaalta samaa ongelmaa tavataan myös johdon ja jäsenistön välillä. Tällöin jäsenistön on vaivalloista valvoa johdon toimia, jolloin johdon motiivi omien hyötyjensä lisäämiseen jäsenistön kustannuksella lisääntyy. On selvää, että suurissa moniportaisissa osuuskunnissa jäsenistön on vaikeampaa valvoa johtoa, kuin pienissä osuuskunnissa. (Ollila, 2015.)

Päätöksenteko-ongelmassa jäsenistön halut ja tarpeet koskien investointeja, toiminnan suuntaa ja ylijäämän jakoa eivät ole samankaltaisia. Tällöin osuuskunnan johdon voi olla hankalaa päättää kenen toiveet otetaan huomioon, joka aiheuttaa tyytymättömyyttä jäsenistössä (Ollila, 2015). Tyypillisesti päätöksenteko-ongelma syntyy, jos osuuskunnalle suuren tuottajan toiveet eriävät enemmistön mielipiteistä. Tällöin suuri tuottajajäsen voi olla valmis eroamaan osuuskunnasta, mikä aiheuttaa ongelmia osuuskuntiin jääville jäsenille.

Vapaamatkustajaongelmassa uuden jäsenen liittyessä hänellä on osuuskunnan sääntöjen puitteissa oikeus nauttia aikaisemmin vaurastuneen osuuskunnan omaisuudesta. Toisaalta tuotteliaskaan jäsen ei saa luomaansa arvonlisää mukaansa osuuskunnasta erotessaan. (Ollila, 2015.)

Portfolio-ongelmassa jäsenistön tavoitteet investointien suhteen poikkeavat toisistaan siten, että hajautuksen tarpeessa oleva osuuskunta ei voi toteuttaa strategiaansa. Tällöin investoinnit suunnataan kompromisseihin, jotka eivät enää ole alkuperäisen tarkoituksen

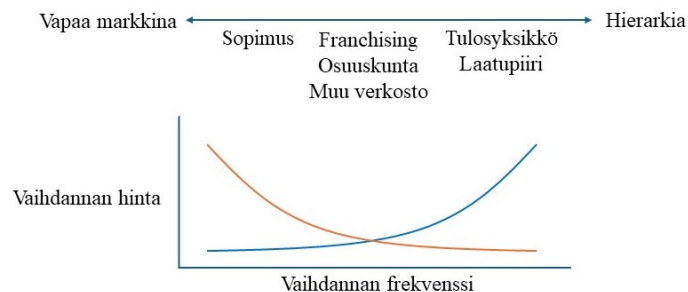
suuntaisia. (Ollila, 2015). Mikäli investoinnit suuntautuvat uusille toimialoille, voi osuuskunnan alkuperäinen toiminta jäädä jälkeen toivotusta kehityksestä.

Horisonttiongelmassa jäsenistöllä on ajallisesti erilaiset tavoitteet jäännöserän käytöstä. Tyypillisesti nuoret jäsenet haluaisivat sijoittaa jäännöserän pitkälle tulevaisuuden tuottoihin, kun vanhat jäsenet tahtoisivat realisoida enemmän pääomaa nykyhetkeä varten. (Ollila, 2015.)

Vaihdantakustannusteorian (Williamson, 1981) peruseriaatteen mukaan vaihdantaa käydään lähtökohtaisesti joko vapailta markkinoilla, tai organisaatiossa sisäisesti. Nykyisin tätä teoriaa on päivitetty siten, että täydellisen hierarkian ja vapaiden markkinoiden välissä on jatkumo, jossa vaihtelevat transaktioiden lukumäärä ja niiden kustannukset. Tyypillisesti vaihdantakustannusten kuvaajassa siirryttäessä vapailta markkinoilta kohti hierarkkista mallia, transaktioiden lukumäärä laskee mutta niiden kustannukset nousevat (Ollila, 2015).

Seuraavalla sivulla olevasta kuvaajasta 1 nähdään, että osuuskunnat sijoittuvat vapaiden markkinoiden ja hierarkkisen mallin välimaastoon. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi tuottajaosuuskuntien kohdalla sitä, että jäsenet jalostavat alkutuotteensa yhteisen osuuskunnan välineillä. Ollilan (2015) mukaan vapaiden markkinoiden ääripäässä epävarmuudet transaktioille lisääntyvät, mutta hierarkkisessa ääripäässä hallinnolliset kulut nousevat. Epävarmuuksilla tarkoitetaan hinnan löytämisen, neuvotteluiden, verotuksen kuin myös ostajan ja myyjän välisten velvollisuuksien täyttämistä. Hallinnollisilla kuluilla tarkoitetaan tulevien vaihdannan kustannusten organisointiin liittyviä kuluja, sekä tuotantoresurssien käytön tehottomuutta.

Kuvaajassa 1 oranssi käyrä kuvaa vaihdannan frekvenssin muutosta siirryessä vapaan markkinan ja hierarkkisen mallin välillä. Sininen käyrä puolestaan kuvaa vaihdantatapahtuman, transaktion, hintaa.

Kuvaaja 1: Transaktiokustannus ja -frekvenssi markkinoiden sääntelyn muuttuessa. (Mukaiillen Ollila, 2015)

Williamsonin (1981) mukaan vaihdannan organisointiin on kolme keskeistä muuttujaa, joiden perusteella yritys siirtyy vaihtoehtoisten ääripäiden välillä: epävarmuus, tarkoitukseen sidottujen investointien määrä, ja vaihdannan frekvenssi.

Epävarmuus siirtää vaihdantaa kohti hierarkiaa, sillä se vaikuttaa markkinatiedon saatavuuteen ja luotettavuuteen. Epävarmuus on suurempaa, jos vaihdannan frekvenssi on matala. Ollilan (2015) mukaan kertaluontoiset transaktiot lisäävät merkittävästi petoksen ja heikkolaatuisen hyödykkeen todennäköisyyttä, jonka takia suuria yksittäisiä transaktioita tulisi säännöstellä enemmän.

Tarkoitukseen sidotut investoinnit myös siirtävät vaihdantaa kohti hierarkkista mallia. Tämä johtuu Williamsonin (1981) mukaan siitä, ettei ostettavalla hyödykkeellä ole muita käyttökohteita, kuin rajatun toiminnon suorittaminen esimerkiksi maidontuottajilla lypsykoneet. Riski perustuu siihen, että olosuhteiden muuttuessa merkittävästi ei kyseisellä hankinnalla ole arvoa, koska toissijaista käyttökohdetta ei ole.

Usein tapahtuvat transaktiot puhuvat vapaiden markkinoiden puolesta. Mikäli vaihdannan frekvenssi on suuri, voidaan markkinainformaation keruuseen käytetyt resurssit jakaa useiden vaihdantatapahtumien välille (Ollila, 2015). Toistuvien transaktioiden myötä osapuolien välinen epävarmuus vähenee, sillä heikkolaatuisen tuotteen myyminen karkottaa ostajan. Toisaalta ostajan jättäessä maksuvelvollisuus täyttämättä, voi myyjä halutessaan päättää kaupankäynnin kyseisen ostajan kanssa.

Tutkimuksissa havaitut haasteet ovat suhteellisen pieniä verrattuna niihin osuuskuntien hyötyihin, joita vaihdantaan voidaan saada organisaation sisäisellä vaihdannalla. Osuustoimintatutkimus on osoittanut, että erityisesti maataloudessa osuuskuntia tarvitaan alkutuotantoon. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että kehittyviin maihin siirtyvä tuotanto saadaan järjestettyä siten, että paikalliset yhteisöt hyötyisivät alueellisesti tuottamistaan hyödykkeistä. Osuuskunnilla voi olla tärkeä rooli tiedonvälityksessä heikosti kehittyneille alueille

5. YHTEENVETO

Kokoavasti voidaan sanoa, että osuustoiminnalla on hyvät toimintamahdollisuudet tulevaisuuteen Suomessa, sekä muualla maailmalla. Tässä työssä tarkasteltiin osuustoimintaa monilla toimialoilla. Tutkielmassa kävi ilmi, että osuuskunnilla on vahva asema muun muassa finanssialalla, maataloudessa, kuluttajakaupassa, sekä palveluiden tuottajana. Työn tavoitteena oli tarjota kattava kuvaus osuustoiminnan tarjoamista hyödyistä nykyisessä markkinatilanteessa, sekä tuoda esille osuuskuntien erityispiirteitä ja haasteita.

Osuustoiminnan arvojen ja periaatteiden vaalimisella on tärkeä rooli erottaessaan jäseniä hyödyttävät osuuskunnat ainoastaan voittoa tavoittelevasta yrityksistä. Perinteiset arvot näkyvät eritoten demokraattisessa hallinnossa, sekä voitonjaon tasapuolisessa jakamisessa jäsenistön kesken. Jäsen ja ääni -periaatetta pidetään edelleen yhtenä osuuskuntien keskeisimpänä piirteenä, ja se kannustaa jäseniään osallistumaan päätöksentekoon kaikissa osuuskunnissa. Työssä tarkasteltu osuuskuntalain näkökulma avaa uusia perspektiivejä, jotta voidaan ymmärtää osuuskuntien toimintaa kotimaisessa viitekehyksessä.

Kuten edeltävissä tutkimuksissa on tullut ilmi, ovat osuustoiminnalla hyvät edellytykset kasvaa taloudellisesti haastavina aikoina. Suurissa osuuskunnissa resilienssi näkyi erityisesti joustavuutena jäsenten tarpeiden ja markkinaolosuhteiden muuttuessa. Toisaalta osuuskunnissa tehtävillä päätöksillä ei voida taata kaikkien jäsenten tyytyväisyyttä, joka voi johtaa moninaisiin haasteisiin.

Vastaisuuden tutkimusta varten olisi mielenkiintoista vertailla talouden tunnusluvuilla osuuskuntien ja muiden yritysmuotojen eroja kotimaassa. Tämä osoittautuisi todennäköisesti hankalaksi tarpeeksi monien vastinparien löytämiseksi, jotta tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti eivät kärsisi. Edellä mainittu ongelma selittänee ainakin osittain kotimaisen tutkimuksen vähyyttä yritysmuotojen välisessä vertailussa, jossa keskiössä olisi tehokkuus ja tuloksentelekyky.

Nykytutkimuksen mukaan osuuskunnilla voi olla hyvä kilpailuvaltti muihin yritysmuotoihin verrattuna. Vaikka yritysmuotona osuuskunta voi olla toimiva ratkaisu,

niin kotimaisia osuuskuntia perustetaan vähän. Tämä johtunee siitä, että muun muassa osakeyhtiön perustaminen nähdään yksinkertaisempana vaihtoehtona, ottaen huomioon suomalaisten mikroyritysten huomattavan määrän. Toisaalta osuuskunta voisi toimia pienyrittäjien kokoajana, jolle yritykset toimisivat jäseninä tarjoten omia palveluitaan. Tällaisen mallin hyötynä olisi valmiit toimintamallit käytännön toiminnoille, kuten rahaliikenteelle ja yritystoiminnan alasajo olisi helpompaa kuin esimerkiksi osakeyhtiössä.

Viimeiseksi voidaan todeta, että osuuskunnilla on merkittävä rooli sekä Suomessa, että kansainvälisesti. Osuustoiminnan erityispiirteet tarjoten taloudellisia, yhteisöllisiä ja kulttuurillisia hyötyjä ovat vakiintuneet toiminnan perustavanlaatuisiksi ominaisuuksiksi. Näistä erityispiirteistä viestiminen voi olla ratkaisevassa roolissa osuustoiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi.

6. LÄHDELUETTELO

Tuominen, T. Tuominen, P. Jussila, I. (2013). *A Tool to be Used Deliberately: Investigating the Role of Profit in Consumer Co-operatives*. International Business Research, 6, 11, 122-133.

Rinne, A. (1944). *Rochdalelaisen osuuskauppaliikkeen varsinaiset ja lisäperiaatteet*. Helsinki. Kulutusosuuskuntien Keskusliiton kirjapaino.

International Co-operative Alliance (ICA). (2016). *Guidance Notes to the Co-operative Principles*. ica.coop/en/media/library/the-guidance-notes-on-the-co-operative-principles

Candemir, A. Duvaleix, S. Latruffe, L. (2021) *Agricultural cooperatives and farm sustainability – a literature review*. Journal of Economics Surveys, 35(4). <https://doi.org/10.1111/joes.12417>

Cooperatives Europe. (2016). *The power of cooperation – cooperatives Europe key statistics 2015*. <https://coopseurope.coop>

Wiersema, M. F., & Bowen, H. P. (2007). *Corporate diversification: the impact of foreign competition, industry globalization, and product diversification*. Strategic Management Journal, 29(2), 115–132. <https://doi.org/10.1002/smj.653>

Mähönen, J. & Villa, S. 2021. Osuuskunta. 3. painos. Sanoma Pro Oy.

Osuuskuntalaki 421/2013. Annettu Helsingissä 14.6.2013.

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK). *Hallinto ja johtaminen*. Viitattu 10.4.2023. <https://s-ryhma.fi/talous-ja-hallinto/hallinto-ja-johtaminen>

Kontkanen, A. (2015). *Jäsenen erottaminen ja jäsenen oikeussuoja*. Osuustoiminnan Talousmedia, 6-2015.

Puranen, N. (2022). *Osuuskunnan jäsenyys pähkinänkuoressa*. Lekantti.fi

Hallituksen esitys 176/2001. Hallituksen esitys eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2001/20010176>

Hallituksen esitys 185/2012. Hallituksen esitys eduskunnalle osuuskuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120185>

Clinton, L. & Whisnant, R. (2018). *Business model innovations for sustainability*. Teoksessa Lenssen, G. G., & Smith, N. C. (2018). *Managing sustainable business: An executive education case and textbook*. (s. 463-503). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-024-1144-7_22

Osuuskuntien keskusjärjestö Pellervo ry. 2016. Osuudet, osakkeet ja osuuskunnan oma pääoma. Verkkosivu. Viitattu 24.4.2024. <https://pellervo.fi/tietoa-osuustoiminnasta/osuuskuntalaki/osuudet-osakkeet-ja-osuuskunnan-oma-paaoma/>

Pellervo Osuustoimintakeskus. 2016. Osakeyhtiö vai osuuskunta. PDF-kalvosetti.

Agostino, M., Ruberto, S., & Trivieri, F. (2023). The role of local institutions in cooperative banks' efficiency. The case of Italy. *International Review of Economics & Finance*, 84, 84–103. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2022.11.001>

Ziętek-Kwaśniewska, K., Zuba-Ciszewska, M., & Nucińska, J. (2022). Technical Efficiency of Cooperative and Non-Cooperative Dairies in Poland: Toward the first link of the supply chain. *Agriculture*, 12(1), 52. <https://doi.org/10.3390/agriculture12010052>

Barry, I., & Rousselière, D. (2021). Do quality incentive payments improve cooperative performance? The case of small French agricultural cooperatives. *Journal of Agricultural Economics*, 73(3), 938–948. <https://doi.org/10.1111/1477-9552.12475>

Glass, J. C., McKillop, D., Quinn, B., & Wilson, J. O. S. (2012). Cooperative bank efficiency in Japan: a parametric distance function analysis. *European Journal of Finance*, 20(3), 291–317. <https://doi.org/10.1080/1351847x.2012.698993>

Ammirato, P. (2018). *The growth of Italian cooperatives*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315158785>

Merrien, A., Charbonneau, J., Jankovic, I., Novkovic, S., Duguid, F., Guillotte, C., & Fouquet, E. (2023). *Social Resources and Cooperative Resilience: Findings from the Canadian Cooperative Sector During the COVID-19 Pandemic*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4649599

Yuhertiana, I., Zakaria, M., Suhartini, D., & Sukiswo, H. (2022). Cooperative Resilience during the Pandemic: Indonesia and Malaysia Evidence. *Sustainability*, 14(10), 5839. <https://doi.org/10.3390/su14105839>

Ma, W., Hong, S., Reed, W. R., Duan, J., & Luu, P. Q. (2023). Yield effects of agricultural cooperative membership in developing countries: A meta-analysis. *Annals of Public and Co-operative Economy*, 94(3), 761–780. <https://doi.org/10.1111/apce.12411>

Ollila, P. (2015). Osuuskunnat ja kestävä kehitys: *Tuottajaosuuskuntien kilpailuedut ja kehittymisen ongelmat taloustieteiden näkökulmasta*. Pdf-dokumentti. Viitattu 5.5.2024. <https://pellervo.fi/wp-content/uploads/2015/02/osuuskunnat-ja-kestava-kehitys.pdf>

Williamson, O.E. (1981). *Modern Corporation: origins, evolution, attributes*. *Journal of Economic Literature* XIX, 1537–1568